

Азаренков Олександр Геннадійович,
завідувач відділення психологічного
забезпечення відділу кадрового
забезпечення Донецького юридичного
інституту МВС України

ВИЗНАЧЕННЯ ЛІДЕРІВ У КОЛЕКТИВАХ КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ТАБІРНИХ ЗБОРІВ

З табірних зборів розпочинається адаптація курсантів до специфічних умов навчання закладів вищої освіти МВС України. В цей двохтижневий термін заплановано надати курсантам початкових знань, розвиток умінь та навичок зі спеціальної, загальновійськової та фізичної підготовки, формування професійних, морально-етичних цінностей, відданості службі, забезпечення психологічної стійкості та готовності виконувати службові завдання в складних умовах. Окрім цього курсанти звикають до нових специфічних умов навчання та побуту. З метою розвитку професійно важливих особистісних якостей та формування стресостійкості у курсантів в закладах вищої освіти МВС України створюються умови, які суворо регламентують: правила поведінки й спілкування в курсантських колективах, вибудовування відносин на принципі субординації, проживання в приміщенні казармового типу, примусове обмеження спілкування з сім'єю та близьким оточенням, чітке визначення часу, що виділяється для власних потреб та інше.

Перед психологами відділень психологічного забезпечення відділів кадрового забезпечення ЗВО МВС України, які здійснюють психологічне супроводження освітнього процесу під час табірних зборів в роботі з новоприбулими курсантами, стоїть багато важливих завдань, одне з яких є визначення лідерів в колективах курсантів, які зможуть ефективно виконувати функції молодших командирів. Складність цього завдання полягає в тому, що курсантські колективи щойно утворені, таких навчальних взводів багато і зробити це потрібно швидко.

До виконання цього завдання психологами Донецького юридичного інституту МВС України приступають завчасно, ще до початку табірних зборів вивчають особові справи курсантів, роблять робочі записи, складають на кожного курсанта

психологічний портрет. В самі перші дні табірному збору з курсантами проводяться анкетування і тестування. Досліджуються: тип темпераменту, рівень організаційних і комунікативних здібностей, рівень ситуативної і особистісної тривожності, рівень стресостійкості кожного курсанта.

Наступна дія замінює собою метод природного спостереження, що є дуже ефективний для виявлення притаманних особистості психологічних якостей та рис характеру, але для якого бракує часу. Для цього психологи під час тренінгів моделюють ситуацію, де існує проблема, вирішити яку можуть лише всі учасники разом. Такі дії потребують організації, а організація потребує наявності лідера чи лідерів.

Тренінгова вправа називається «Фігура». Її мета – виявлення лідерів і згуртування команди. З матеріальних ресурсів потрібна мотузка довжиною 1 м. на кожного учасника. Після визначення потрібної довжини, мотузку зв'язують. Для виконання вправи потрібно, щоб вся група стала в коло. Психолог надає учасникам інструкцію: візьміть в руки мотузку і станьте так, щоб утворилося коло. Тепер закрийте очі, і не розмикаючи їх, побудуйте квадрат. Використовувати можна тільки усні переговори. Коли ви вирішите, що завдання виконано, дайте мені знати.

Як правило, виконання завдання супроводжується гомоном і перепалками. Це відбувається до тих пір, поки не буде визнано групою найбільш впливового лідера, який зможе організувати виконання завдання. Після того як завдання буде виконано, курсанти повинні відповісти на питання, чи впевнені вони в тому, що фігура рівна. Відкривати очі не можна до тих пір, поки вся команда не буде переконана у виконанні завдання.

Психолог в гру не втручається, спостерігає і записує прізвища тих курсантів, які були конструктивно активні. Далі, за потреби, психолог ставить перед групою завдання побудувати нову фігуру, наприклад, прямокутник, трикутник чи зірку, спостерігає і збирає всю потрібну інформацію про особливості групової взаємодії даної групи.

Поєднання методів збору біографічних даних, психодіагностичного вивчення та методу спостереження забезпечують велику ефективність результатам роботи по визначенню лідерів в колективах курсантів. Використання цього методу надає можливість психологам вчасно надати рекомендації керівництву факультетів, курсів щодо кандидатур курсантів, які зможуть виконувати функції молодших командирів.

Список використаних джерел

1. Грецов А.Г. Лучшие упражнения для сплочения команды. / Учебно-методическое пособие. – СПб., СПбНИИ физической культуры, 2006. – 44 с.
2. Упражнение «фигуры». Технология тренинга. URL: <https://trainingtechnology.ru/2-uprazhnenie-figury/>.

Александров Юрий Васильевич,
доцент кафедри соціології та психології
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент

СПЕЦИФІКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ КЕРІВНОГО ТА РЯДОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Кардинальне реформування системи МВС в Україні ставить перед кадровою роботою принципово нові завдання. Реформування системи ставить за мету не тільки оновлення самої системи, але й формування нового іміджу працівника поліції, а од же, і формування та профвідбір інакших особистісних властивостей працівників. Великої уваги при цьому приділяється професійному відбору та роботі психолога з кадрами як керівного, так і рядового складу поліції. Однією з важливих складових професіоналізації поліцейських є формування особистісної відповідальності. Серед вітчизняних психологів проблемою відповідальності займались І.О. Кочерян, І.Г. Тимощук, С.В. Баранова та ін.

Відповідальність – філософсько-соціологічне поняття, яке характеризує міру відповідності поведінки особи, групи, прошарку, держави наявним вимогам, діючим суспільним нормам, правилам співжиття, правовим законам; співвідношення обов'язку і міри його виконання суб'єктом (особою, групою, класом) [1, с. 87].

Відповідальність особистості перед суспільством характеризується свідомим до-триманням моральних принципів та правових норм [2, с. 319].

Особливості української ментальності - висока цінність життя суспільства, низька потреба в прояві індивідуальності, готовність і вміння бути частиною громади, спільність свідомості – призвели до того, що на рівні індивідуальної свідомості гіпертрофовано розвинена зовнішня відповідальність. Більшість